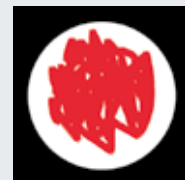

Verkiezingen Tweede Kamer

Partijprogramma's vergeleken

15 maart 2017

Zoals in ieder verkiezingsjaar schrijven wij voor onze leden een samenvatting van de plannen rond kunst en cultuur in de belangrijkste verkiezingsprogramma's. Gezien het groot aantal nieuwe partijen dit jaar hebben wij ons beperkt tot die partijen die volgens de huidige peilingen een reële kans hebben daadwerkelijk met minimaal één zetel in de Tweede Kamer te komen. De volgorde hebben wij ontleend aan deze zelfde peilingen bij het ter perse gaan van dit nummer.

Evenals in voorgaande jaren hebben vooral de links-liberale en linkse partijen (GroenLinks, D66, PvdA en Partij voor de Dieren) positieve plannen met de cultuur, terwijl de rechtse partijen vooral ervoor pleiten meer met minder geld te doen. Met name PVV en SGP vinden dat de overheid geen of maar een beperkte rol zou moeten vervullen in cultuurbeleid.

Opmerkelijk vergeleken met het recente verleden is de afwezigheid van het auteursrecht in de meeste verkiezingsprogramma's. Dat kan positief genoemd worden omdat bijvoorbeeld het pleidooi de thuishopieregeling af te schaffen, niet langer in het VVD- verkiezingsprogramma staat en GroenLinks het voornemen om de duur van het auteursrecht te beperken definitief bij het vuilnis lijkt te hebben gezet. Alleen D66, PvdA en de Partij voor de Dieren besteden positief aandacht aan het auteursrecht, vragen daarbij direct om aandacht voor de inkomenspositie van musici, auteurs en artiesten en bepleiten aanpassing van wetgeving op dat punt. Ook GroenLinks en de SP benoemen specifiek de inkomenspositie van de kunstenaar, maar besteden geen aandacht aan auteursrechten.

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

PVV

Het makkelijkst samen te vatten is zoals in voorgaande jaren het verkiezingsprogramma van de PVV, in de peilingen momenteel mogelijk de grootste partij. Zelfs een samenvatting is onnodig: 'Geen geld meer naar ontwikkelingshulp, windmolens, kunst, innovatie, omroep enz.:' een bezuiniging op cultuur van 10 miljard euro. De PVV schrijft niets over plannen met het auteursrecht of het naburig recht.

VVD

De VVD benadert de cultuur met name vanuit economisch en toeristisch perspectief: 'Nederland kent een cultuur met een rijke geschiedenis en een springlevend heden. We kunnen enorm trots zijn op grote namen zoals Rembrandt van Rijn, Rem Koolhaas of Armin van Buuren die Nederland wereldwijd op de kaart zetten. Dankzij hen komen veel toeristen naar Nederland en ook buiten onze landsgrenzen trekken Nederlandse werken de aandacht. Onze Nederlandse collectie heeft een ongekeerde omvang en hoogwaardige kwaliteit. En instellingen zoals het Concertgebouworkest en de Nederlandse Opera bieden topkwaliteit. Dit willen we in stand houden.'

Concreet wil de VVD investeren in de Geefwet ('gunstige belastingregels voor culturele instellingen'). Licht in tegenspraak met het belang dat de partij zegt te hechten aan succesvolle grote instituten wil zij lagere subsidies voor instellingen die door de jaren heen veel bezoekers trekken. De VVD wil 'meer cultuur tot stand laten komen met dezelfde hoeveelheid geld'. De VVD wil het cultuuraanbod verspreiden over heel Nederland en 'recht doen aan regionale culturele identiteit'. Op het gebied van cultuureducatie pleit de VVD voor meer samenwerking tussen cultuur- en onderwijsinstellingen, waarbij de onderwijsinstellingen meer leidend moeten zijn.

De publieke omroepen dienen zich primair te richten op nieuws en educatie en secundair op cultuur en sport. Daarbij moet de publieke omroep een zo groot mogelijk publiek bereiken. Over auteurs- en naburige rechten zwijgt de VVD.

SP

De SP wil 'meer investeren in kunst en cultuur': 'Kunst en cultuur zijn geen voorrecht van een kleine elite, maar een verrijking voor ons allemaal. We gaan extra investeren in onder meer theaters, festivals, orkesten en musea. Kunstenaars moeten kunnen leven van hun werk en dat werk moet ook vaker buiten de grote instellingen te zien zijn. We stimuleren kunst en cultuur in de openbare ruimte, overal in het land en dicht bij mensen in de buurt. Landelijke subsidies voor kunst en cultuur moeten beter over de verschillende regio's in ons land worden verspreid.'

De SP wil de cultuureducatie in het onderwijs verdiepen met een doorlopende leerlijn. 'In elk leerjaar worden hier structureel lesuren aan besteed. Dans en muziek, drama en literatuur, beeldende kunst en digitale vaardigheden worden zoveel mogelijk door vakdocenten gegeven.'

Ook ondersteunt de SP in haar verkiezingsprogramma het door Ntb en VCTN gesteunde voorstel voor een investeringsfonds pop: een voorstel waarvoor performers en producenten binnen Sena bereid zijn, mits de overheid meefinanciert, 3 ton per jaar beschikbaar te stellen: 'Met een Popfonds stimuleren en promoten we de Nederlandse popmuziek. We willen ook meer ruimte voor Nederlandse muziek op de publieke radio en tv.'

De SP pleit voor 'een brede en diverse publieke omroep, waar kijkcijfers niet meer leidend zijn en programmamakers meer mogelijkheden krijgen om te experimenteren met formats en programma's'.

De SP merkt over het auteursrecht alleen op dat 'het verbieden van downloaden (...) niet [mag] leiden tot een heksenjacht, maar (...) zich specifiek [moet richten] op mensen die commercieel profiteren.'

CDA

Het CDA benadrukt als gebruikelijk kunstparticipatie en regionale spreiding. Concrete heldere plannen ontbreken. Zoals bij de PVV is het cultuurhoofdstuk hier volledig te citeren: 'Kunst en cultuur geven kleur aan de samenleving,' aldus het verkiezingsprogramma, 'en dragen bij aan saamhorigheid en identiteit in een rijk en gevarieerd verenigingsleven. Kunst en cultuur bieden ontspanning, en laten ons kennismaken met onbekende werelden en andere tijden. Net als in de sport kiezen we voor een goede balans tussen amateurs en professionals, tussen de lokale fanfare en de topmusici van het Koninklijk Concertgebouworkest, tussen de regionale herkenbaarheid van het streekmuseum en de internationale faam van de Rijksmusea. Wij willen dat overal in Nederland een volwaardig cultureel aanbod bestaat, met ruimte voor regionale differentiatie. In Limburg kan de harmonie de aanjager zijn; in Groningen kan dat het Noorderslagfestival zijn. Op gemeentelijk niveau is het van belang dat laagdrempelige voorzieningen als de muziekschool en de bibliotheek beschikbaar blijven, juist ook voor ouderen en mensen die minder gebruik maken van andere culturele voorzieningen. Wij bepleiten daarom een betere spreiding van de cultuurmiddelen. Het behoud van cultureel erfgoed is voor ons van groot belang om waardevolle monumenten, kerken, maar ook kunstwerken, archieven, documenten en boeken voor komende generaties te bewaren.'

D66

D66 besteedt het meeste en meest gedetailleerd aandacht aan kunst en cultuur in zijn verkiezingsprogramma. 'Cultuur zet ons aan tot denken, verruimt onze blik, daagt ons uit, ontroert en troost ons, uit onze creativiteit en verbindt ons met ons verleden.' D66 wil een herstel van de in de afgelopen jaren veroorzaakte schade: 'De laatste twee kabinetten hebben afgerekend met cultuur. Het rijk en gemeenten en provincies bezuinigden elk bijna een kwart op hun budget. Dat is niet zonder gevolgen gebleven. (...) Er zijn zo'n twintigduizend banen verloren gegaan en door beperkte loonstijging hebben de mensen die nog wel een baan hebben ook meebetaald. Er is niet alleen in het vet gesneden, het mes is te vaak tot het bot gegaan. D66 wil daarom gericht investeren in het herstel van cultuur.' De partij wil daarnaast cultuuronderwijs vast onderdeel maken op lager en middelbaar onderwijs, bepleit voorzieningen voor talentontwikkeling, en bepleit een publieke omroep die zich onderscheidt op kwaliteit. De partij wil expliciet aandacht voor de inkomenspositie van kunstenaars: 'Mede door de recente bezuinigingen staat de inkomenspositie van kunstenaars en artiesten zwaar onder druk. Kunst bestaat niet zonder hen. D66 vindt daarom van belang dat in het cultuurbeleid aandacht is voor de positie van kunstenaars en artiesten. Zeker van gesubsidieerde instellingen, omroepen en festivals verwachten we goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Belangrijke instrumenten, naast beurzen en stipendia, kunnen zijn: subsidievoorwaarden voor instellingen, het auteurs- en naburig recht en de herwaardering van de 1%-regeling voor de inzet van kunst bij de ontwikkeling van bouwopgaven.' D66 vindt 'het belangrijk dat een eerlijk deel van opbrengsten terecht komt bij artiesten en makers, ook bij exploitaties online. Het auteursrecht moet auteurs en artiesten in staat stellen mee te delen in het vruchtgebruik van hun werk en daarnaast de toegankelijkheid van beschermde werken faciliteren. (...) D66 is daarom voorstander van invoering van een digitaal leenrecht, wettelijke ondersteuning van "extended collective licensing" en een fundamentele hervorming van het Europese Auteursrecht online.'

GroenLinks

GroenLinks bepleit 'een economie waarin welzijn voorop staat en we de welvaart delen. Een samenleving waarin iedereen meedoet en elk kind de kansen krijgt die het verdient. Kinderen hebben recht op cultuur. Zij moeten daar al vroeg kennis mee kunnen maken via kunst-, cultuur- en muziekonderwijs, beeldende vorming en media-educatie.' De partij besteedt in zijn verkiezingsprogramma niettemin relatief weinig aandacht aan kunst, cultuur en media. 'De financiering van kunst verdient sterke politieke pleitbezorgers en lobby. Wij trekken flink extra geld uit voor kunst en cultuur. Zo investeren we bijvoorbeeld in productiehuisen, presentatie-instellingen, festivals en broedplaatsen om innovatie en talentontwikkeling te stimuleren. (...) Voor cultuur- en muziekonderwijs en beeldende vorming komt structureel meer geld beschikbaar.' GroenLinks wil dat de huidige manier om subsidies te verdelen wordt herzien: 'we schaffen de grote nadruk op de eigen inkomstennormen af. Ook pakken we de onnatuurlijke scheiding tussen de rechtstreekse financiering van de Rijksoverheid en de cultuurfondsen van het ministerie aan. We stemmen het versnipperde beleid van rijk, gemeenten en provincies beter op elkaar af.' GroenLinks staat 'pal voor een eerlijke inkomenspositie van kunstenaars. Een voorwaarde voor subsidieverlening moet zijn dat instellingen kunstenaars behoorlijk belonen.' Nieuws, informatie, cultuur en educatie vormen ook in de ogen van GroenLinks de kerntaak van publieke omroepen.

PvdA

'Cultuur gaat over wie we zijn en wie we kunnen zijn, waar we vandaan komen en waar we naartoe gaan, over onze drijfveren en onze dromen. Cultuur troost, daagt uit, onderzoekt, verrast en shockeert, geeft plezier maar ook te denken, het raakt ons en het verbindt', aldus de PvdA. Het programma noemt als toekomstbeeld: 'een creatieve en verbeeldende samenleving'.

'De afgelopen periode hebben we een correctie op de bezuinigingen van het kabinet Rutte I doorgevoerd, maar dat is niet voldoende om de pijn van die bezuiniging weg te nemen. De kunst en cultuursector heeft een enorme veerkracht getoond; er is nieuwe energie, instellingen werken meer samen en ze zoeken meer verbinding met nieuw publiek. Maar makers zijn ook onder druk komen staan omdat ze vaak de laatste keten van de besluitvorming zijn. Daarom willen wij investeren in betere arbeidsvoorwaarden voor de makers.'

De PvdA wil 'investeren in talentontwikkeling en makers. Goed werkgeverschap is een voorwaarde voor subsidie. Er komt meer ondersteuning voor nieuw talent en carrièrepaden in de culturele sector. Arbeidsvoorwaarden worden verbeterd en lonen groeien mee met andere sectoren. Ook in de kunst en cultuursector komen er collectief onderhandelde minimumtarieven voor zzp'ers.'

De partij wil 'meer geld uittrekken voor muziekonderwijs. Cultuur nemen we volwaardig op in het curriculum, zodat het ook een plek krijgt bij vakken als taal, rekenen en geschiedenis' en wil 'popmuziek nadrukkelijk behandelen als zelfstandige kunstvorm in het cultuurbeleid'. Daarbij bepleit de PvdA 'dat makers in de audiovisuele wereld (waaronder film, muziek etc.) betere rechten krijgen ten opzichte van fabrikanten en exploitanten. Hiertoe passen we de auteurswet aan. We pleiten (internationaal) voor het opheffen van de uitzonderingsclausule waarop mediaconcerns zich nu nog kunnen beroepen bij het niet uitbetalen van inkomsten uit exploitatie van auteursrechtelijk beschermd werk.'

50Plus

Het verkiezingsprogramma van 50Plus bestaat uit '50 punten', 50 korte hoofdstukken feitelijk. Het 'cultuurpunt' kunnen wij hier volledig citeren: '34. Cultuur en Nederlandse taal

- 50PLUS wil de cultuurkaart voor jongeren (CJP-pas) blijven ondersteunen en ziet graag een dergelijke voorziening voor ouderen met een kleine beurs. Het lastminute kaartje is een goede mogelijkheid.
- Kunst- en cultuurinstellingen/gezelschappen moeten gestimuleerd worden meer voorstellingen/uitvoeringen overdag te programmeren.
- Actieve en passieve deelname aan cultuuractiviteiten is goed voor zowel de ontwikkeling van jonge mensen als voor die van volwassenen. Cultuur begint op school, maar de overheid kan ook zorgen voor programma's voor mensen die aan hun tweede jeugd beginnen.
- Het is van belang om verworvenheden uit het verleden, die iets zeggen over hoe ons land in het verleden functioneerde en hoe de bevolking destijds leefde, te bewaren. Het erfgoed maakt ons bewust van onze geschiedenis, het laat zien waar wij vandaan komen.
- De overheid moet culturele innovatie stimuleren.
- De instructietaal in het onderwijs in het algemeen en in het hoger onderwijs in het bijzonder (conform de WHW) is het Nederlands!

ChristenUnie

'Mensen zijn creatieve wezens. God, onze Schepper, heeft ons creatieve gaven gegeven waar we van genieten. Kunst en cultuur horen bij ons mens-zijn en zijn waardevol voor een open en bloeiende samenleving. Bibliotheken, concertzalen, musea en toneelhuizen, het zijn plekken waar mensen graag vertoeven. Kunst kan het leven verrijken, mensen bij elkaar brengen en nieuwe inzichten geven, zowel in het mooie als in het lijden. Onze cultuur kent een rijke geschiedenis en is drager van onze identiteit. Kunst en cultuur zijn daarmee primair van en voor de samenleving. De overheid kan een rol vervullen als subsidieverstrekker, opdrachtgever en hoeder van ons culturele klimaat en erfgoed.' De ChristenUnie zet daarbij met name in op het erfgoed: 'De overheid stelt 100 miljoen euro beschikbaar om het noodzakelijke onderhoud aan Rijksmonumenten te realiseren en herbestemming mogelijk te maken, waarbij in het bijzonder aandacht is voor het kerkelijk erfgoed.'

Ook de ChristenUnie zet in op een cultuuronderwijs ('Alle kinderen krijgen cultuureducatie. Scholen bepalen zelf op welke wijze zij hier invulling aan geven.') en talentontwikkeling ('Talentontwikkeling vormt de basis van het culturele klimaat. Creatieve broedplekken zoals culturele podia, het kunstvakonderwijs en postacademische instellingen zijn daar belangrijk voor. Getalenteerde kunstenaars verdienen een kans een beroepspraktijk op te bouwen. De overheid kan dit ondersteunen met financieringsvormen zoals garantieregelingen of revolverende fondsen.').

Net als het CDA bepleit de partij aandacht voor de regio: 'De overheidssubsidies voor culturele instellingen worden eerlijker over het land verdeeld. Van de 70% die nu naar de drie Randstadprovincies gaat, wordt een deel overgeheveld naar andere regio's.' Binnen de publieke omroep wil de ChristenUnie terug naar 'Onafhankelijke omroepen die zelf over de inhoud en de vorm van hun programma's gaan.'

SGP

'Kunst en cultuur zijn uiterst waardevol voor een samenleving. Het tilt uit boven het alledaagse en kan mensen aan het denken zetten. Ook kan het mensen meer inzicht geven in de geschiedenis en hoe mensen in het verleden dachten en leefden. Maar het maken en genieten van kunst is toch allereerst een zaak van degenen die er hun levenswerk van maken en ervan genieten' aldus de SGP. De partij besteedt geen verdere woorden aan talentontwikkeling, kunstonderwijs, auteursrecht of kunstsubsidies. Wel legt men prioriteit bij erfgoed, monumenten en musea ('Nederland wordt internationaal geroemd om de rijkdom van haar historisch erfgoed. Die nalatenschap van de geslachten is echter erg kwetsbaar. De overheid draagt daarom een bijzondere verantwoordelijkheid om dat erfgoed in stand te houden en toegankelijk te maken voor het publiek.') en aan de Nederlandse taal ('Voor het bevorderen van cultuur is de relatie met het onderwijs heel belangrijk. Het gezegde "jong geleerd, oud gedaan" zegt genoeg, en dat geldt wel heel in het bijzonder voor het gebruik van de Nederlandse taal en cultuur. De inspectie ziet toe op de verplichting dat hoger onderwijs in beginsel in het Nederlands wordt gegeven. (...) Bij de herziening van het onderwijsprogramma moet recht gedaan worden aan de exclusieve status van de Nederlandse taal').

DENK

DENK zet in op 'diversifiëren en dekoloniseren van het onderwijs'. 'Ook op het gebied van cultuur moet "breedte" centraal staan: bijdragen aan cultuur moeten ten goede komen aan brede cultuur, die de volle breedte van onze samenleving aanspreekt.' Een specifieke cultuurparagraaf ontbreekt.

Partij voor de Dieren

'Creativiteit en vrijheid zijn kernwaarden voor een open samenleving. Kunst en cultuur vormen een onmisbare basis voor een leven in vrijheid, waarin nieuwe wegen kunnen worden verkend en mensen zich ten volle kunnen ontplooiën. Kunst en cultuur zetten aan tot reflectie, maken emoties los, ontroeren of ontregelen. Kunst stimuleert mensen buiten gebaande paden te denken. Het is de aanzet tot de transformatie, verandering en innovatie die de samenleving hard nodig heeft. De harde bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben de gezondheid en de toegankelijkheid van kunst, cultuur en erfgoed danig in gevaar gebracht. De Partij voor de Dieren kiest voor herstel van het hart van een vrije samenleving: een bloeiende kunst- en cultuursector.'

'Popmuziek krijgt een volwaardige plek in het cultuurbeleid. Dat betekent onder meer een goed podiumbeleid, ruimte voor popmuziek binnen het Fonds Podiumkunsten, aandacht voor de inkomstenpositie van muzikanten en, in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken, efficiënte ondersteuning van de exportkracht van de Nederlandse muzieksector.'

'Het auteursrecht en het auteurscontractenrecht moeten gemoderniseerd worden om de positie van de makers te versterken en de informatie vrijheid te vergroten. Nieuwe betaalmodellen voor films en muziek moeten onderzocht worden. Platforms die geld verdienen aan het aanbod van films en muziek zonder iets af te dragen aan de makers, moeten een redelijk deel van hun winst uitkeren aan de rechthebbende auteurs.'

Ook bij de PvdD krijgt 'Cultuur- en muziekeducatie een vaste plek in het lesprogramma van het basis-, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs.'

PvdA

ChristenUnie

SGP

Partij voor de Dieren